

A kibővített alaptípus-halmazú F_1 típusrendszer

F_1 : szintaktika (ismétlés)

$\langle \text{típus} \rangle$	::=	$\langle \text{alaptípus} \rangle$
		$(\langle \text{típus} \rangle \rightarrow \langle \text{típus} \rangle)$
$\langle \lambda\text{-kifejezés} \rangle$	::=	$\langle \text{változó} \rangle$
		$(\lambda \langle \text{változó} \rangle : \langle \text{típus} \rangle . \langle \lambda\text{-kifejezés} \rangle)$
		$(\langle \lambda\text{-kifejezés} \rangle \langle \lambda\text{-kifejezés} \rangle)$

$$\frac{}{\emptyset \vdash \text{wf}} \text{ (ENV } \emptyset \text{)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash A, x \notin \text{dom}(\Gamma)}{\Gamma, x : A \vdash \text{wf}} \text{ (ENV } x \text{)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash \text{wf}, A \in T_K}{\Gamma \vdash A} \text{ (TYPE CONST)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash A, \Gamma \vdash B}{\Gamma \vdash A \rightarrow B} \text{ (TYPE ARROW)}$$

$$\frac{\Gamma', x : A, \Gamma'' \vdash \text{wf}}{\Gamma', x : A, \Gamma'' \vdash x : A} \text{ (VAL } x \text{)}$$

$$\frac{\Gamma, x : A, x \notin \text{dom}(\Gamma) \vdash E : B}{\Gamma \vdash \lambda x : A. E : A \rightarrow B} \text{ (VAL ABS)} \quad \frac{\Gamma \vdash E : A \rightarrow B, \Gamma \vdash F : A}{\Gamma \vdash E F : B} \text{ (VAL APPL)}$$

F_1 : szemantika (ismétlés)

$$\frac{\Gamma, x : A \vdash E : B, \Gamma \vdash F : A}{\Gamma \vdash E[x := F] : B} \text{ (SUBST)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash \lambda x : A. E : A \rightarrow B, y \notin (FV(E) \cup dom(\Gamma))}{\Gamma \vdash \lambda y : A. E[x := y] : A \rightarrow B} \text{ (CONV } \alpha)$$

$$\frac{\Gamma \vdash (\lambda x : A. E) F : B, FV(F) \subseteq FV(E[x := F])}{\Gamma \vdash E[x := F] : B} \text{ (RED } \beta)$$

$$\frac{\Gamma \vdash \lambda x : A. E x : A \rightarrow B, x \notin FV(E)}{\Gamma \vdash E : A \rightarrow B} \text{ (CONV } \eta)$$

F_1 : tulajdonságok (ismétlés)

Tétel. A haladás tétele

Ha E típusozható és zárt, akkor:

- ▶ E egy érték (változó vagy λ -absztrakció), vagy
- ▶ van olyan F kifejezés, amelyre $E \rightarrow F$.

Tétel. A tárgyredukció (típusmegmaradás) tétele

Ha $\Gamma \vdash E : A$ és $E \xrightarrow{*}_\beta F$, akkor $\Gamma \vdash F : A$.

Tétel. A tárgykiterjesztés (típuskiterjesztés) tétele

Ha $\Gamma \vdash F : B$ és létezik olyan E , hogy $E \xrightarrow{*}_\beta F$ és $\Gamma \vdash E : A$, akkor $A \equiv B$.

Tétel. Típusok egyértelműsége

Ha $\Gamma \vdash E : A$ és $\Gamma \vdash E : B$, akkor $A \equiv B$.

Tétel. Az erős normalizálás tétele

Ha $E : A$ típusozható, nincs végtelen redukciós sorozata.

Tétel. A normalizálás tétele

Ha $E : A$, akkor E normalizálható.

F_1 : az alaptípusok bővítése

Az F_1 típusrendszer eddig a *Bool* és *Nat* alaptípusokat tartalmazta.

alaptípus $\equiv$ elemi típus

De számos további alaptípus adható hozzá a rendszerhez:
Unit, *Pair*, *Union*, *List*, ...

F_1 : a *Unit* típus

$Unit \equiv Void \equiv Null$

A típusnak csak egyetlen, eldobható értéke van, ez a *unit*.
Nincsenek műveletei, mellékhatásos függvények eredménye.

$unit \equiv \lambda x.x$

$$\frac{\Gamma \vdash wf}{\Gamma \vdash Unit} \text{ (TYPE UNIT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash wf}{\Gamma \vdash unit : Unit} \text{ (VAL UNIT)}$$

F_1 : a *Bool* típus

true $\equiv \lambda x y.x$

false $\equiv \lambda x y.y$

if $\equiv \lambda p q r.p q r$

Például:

if true 1 0 $\equiv (\lambda p q r.p q r) (\lambda x y.x) 1 0 \rightarrow_{\beta^*} (\lambda x y.x) 1 0 \rightarrow_{\beta} 1$

$$\frac{\Gamma \vdash wf}{\Gamma \vdash Bool} \text{ (TYPE BOOL)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash wf}{\Gamma \vdash \text{true} : Bool} \text{ (VAL TRUE)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash wf}{\Gamma \vdash \text{false} : Bool} \text{ (VAL FALSE)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : Bool, \Gamma \vdash F : A, \Gamma \vdash G : A}{\Gamma \vdash (\text{if } E F G) : A} \text{ (FUN IF)}$$

F_1 : a Nat típus

Ábrázolás Church-számokkal:

$$c_0 \equiv \lambda f x.x$$

$$\text{succ} \equiv \lambda n f x.f (n f x)$$

$$\text{pred} \equiv \lambda n.(n (\lambda yz.z (\text{succ} (y \text{ true}))(y \text{ true}))) (\lambda z.z c_0 c_0)) \text{ false}$$

$$\text{zero} \equiv \lambda x.x (\text{true false}) \text{ true}$$

Például:

$$c_1 \equiv \text{succ } c_0 \equiv (\lambda n f x.f (n f x)) (\lambda f x.x)$$

$$\rightarrow_{\beta} \lambda f x.f ((\lambda f x.x) f x) \rightarrow_{\beta_*} \lambda f x.f x$$

$$c_2 \equiv \text{succ } c_1 \equiv (\lambda n f x.f (n f x)) (\lambda f x.f x)$$

$$\rightarrow_{\beta} \lambda f x.f ((\lambda f x.f x) f x) \rightarrow_{\beta_*} \lambda f x.f (f x)$$

...

$$\text{zero } c_1 \equiv (\lambda x.x ((\lambda x y.x) (\lambda x y.y)) (\lambda x y.x)) (\lambda f x.f x)$$

$$\rightarrow_{\beta} (\lambda f x.f x) ((\lambda x y.x) (\lambda x y.y)) (\lambda x y.x)$$

$$\rightarrow_{\beta_*} ((\lambda x y.x) (\lambda x y.y)) (\lambda x y.x) \rightarrow_{\beta_*} \lambda x y.y \equiv \text{false}$$

F_1 : a *Nat* típus

$c_0 \equiv \lambda f x.x$

$\text{succ} \equiv \lambda n f x.f (n f x)$

$\text{pred} \equiv \lambda n.(n (\lambda yz.z (\text{succ} (y \text{ true}))(y \text{ true}))) (\lambda z.z c_0 c_0)) \text{ false}$

$\text{zero} \equiv \lambda x.x (\text{true false}) \text{ true}$

$$\frac{\Gamma \vdash \text{wf}}{\Gamma \vdash \text{Nat}} \text{ (TYPE NAT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash \text{wf}}{\Gamma \vdash c_0 : \text{Nat}} \text{ (VAL } c_0)$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Nat}}{\Gamma \vdash \text{succ } E : \text{Nat}} \text{ (VAL SUCC)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Nat}}{\Gamma \vdash \text{pred } E : \text{Nat}} \text{ (FUN PRED)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Nat}}{\Gamma \vdash \text{zero } E : \text{Bool}} \text{ (FUN ZERO)}$$

F_1 : a *Pair* típus

pair $\equiv \lambda x y z.z x y$

first $\equiv \lambda x.x \text{ true} \quad \equiv \lambda x.x (\lambda y z.y)$

second $\equiv \lambda x.x \text{ false} \quad \equiv \lambda x.x (\lambda y z.z)$

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \Gamma \vdash A_2}{\Gamma \vdash \text{Pair}_{A_1 \times A_2}} \text{ (TYPE PAIR}_{A_1 \times A_2}\text{)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E_1 : A_1, \Gamma \vdash E_2 : A_2}{\Gamma \vdash \text{pair } E_1 E_2 : \text{Pair}_{A_1 \times A_2}} \text{ (VAL PAIR)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Pair}_{A_1 \times A_2}}{\Gamma \vdash \text{first } E : A_1} \text{ (FUN FIRST)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Pair}_{A_1 \times A_2}}{\Gamma \vdash \text{second } E : A_2} \text{ (FUN SECOND)}$$

F_1 : a *Union* típus (1/3)

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \Gamma \vdash A_2}{\Gamma \vdash \mathit{Union}_{A_1+A_2}} \text{ (TYPE UNION}_{A_1+A_2}\text{)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : A_1, \Gamma \vdash A_2}{\Gamma \vdash (\mathit{inLeft}_{A_1+A_2} E) : \mathit{Union}_{A_1+A_2}} \text{ (VAL INLEFT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \mathit{Union}_{A_1+A_2}}{\Gamma \vdash (\mathit{isLeft} E) : \mathit{Bool}} \text{ (FUN ISLEFT)}$$

Ha $E : A_1$, akkor

$$\mathit{isLeft} (\mathit{inLeft}_{A_1+A_2} E) \rightarrow_{\beta} \mathit{true}$$

F_1 : a Union típus (2/3)

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \Gamma \vdash E : A_2}{\Gamma \vdash (\text{inRight}_{A_1+A_2} E) : \text{Union}_{A_1+A_2}} \quad (\text{VAL INRIGHT})$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Union}_{A_1+A_2}}{\Gamma \vdash (\text{isRight } E) : \text{Bool}} \quad (\text{FUN ISRIGHT})$$

Ha $F : A_2$, akkor

$\text{isLeft} (\text{inRight}_{A_1+A_2} F) \quad \rightarrow_{\beta} \quad \text{false}$

$\text{isRight} (\text{inRight}_{A_1+A_2} F) \quad \rightarrow_{\beta} \quad \text{true}$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Union}_{A_1+A_2}, \Gamma \vdash F_1 : B, \Gamma \vdash F_2 : B}{\Gamma \vdash \begin{array}{l} (\text{case } E \text{ of} \\ \text{isLeft } E \quad \text{then } F_1 \\ \text{isRight } E \quad \text{then } F_2) : B \end{array}} \quad (\text{FUN CASE})$$

F_1 : a *Union* típus (3/3)

Bool $\equiv$ *Union*_{Unit+Unit}

true $\equiv$ inLeft_{Unit+Unit} unit

false $\equiv$ inRight_{Unit+Unit} unit

case *E* of

(isLeft *E*) then F_1 $\equiv$ if *E* then F_1 else F_2

(isRight *E*) then F_2

F_1 : a *Ref* típus

$$\frac{\Gamma \vdash A}{\Gamma \vdash \mathit{Ref}_A} \text{ (TYPE REF}_A\text{)} \qquad \frac{\Gamma \vdash M : A}{\Gamma \vdash (\mathit{alloc } M) : \mathit{Ref}_A} \text{ (VAL ALLOC)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash M : \mathit{Ref}_A}{\Gamma \vdash (\mathit{dealloc } M) : A} \text{ (VAL DEALLOC)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash M : \mathit{Ref}_A, \Gamma \vdash N : A}{\Gamma \vdash (M := N) : \mathit{Unit}} \text{ (FUN ASSIGN)}$$

F_1 : a *List* típus (1/2)

Típus nélküli esetben:

<code>nil</code>	$\equiv$	<code>pair true true</code>
<code>cons</code>	$\equiv$	$\lambda x y.pair false (pair x y)$
<code>head</code>	$\equiv$	$\lambda x.$ first (second x)
<code>tail</code>	$\equiv$	$\lambda x.$ second (second x)
<code>empty</code>	$\equiv$	<code>first</code>

A konkrét típus mindig $List_A$, ahol A a lista elemeinek típusa.

`nil` : $List_A$

Ennek megfelelően: `nilA`, `nilB`, `nilC`, ...

F_1 : a *List* típus (2/2)

$$\frac{\Gamma \vdash A}{\Gamma \vdash List_A} \text{ (TYPE LIST}_A\text{)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash A}{\Gamma \vdash nil : List_A} \text{ (VAL NIL)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : A, \Gamma \vdash F : List_A}{\Gamma \vdash (\text{cons } E \ F) : List_A} \text{ (VAL CONS)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : List_A}{\Gamma \vdash (\text{head } E) : A} \text{ (FUN HEAD)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : List_A}{\Gamma \vdash (\text{tail } E) : List_A} \text{ (FUN TAIL)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : List_A}{\Gamma \vdash (\text{empty } E) : Bool} \text{ (FUN EMPTY)}$$

F_1 : a *Record* (általánosított *Pair*) típus

Típus nélküli esetben (a sorrend lényeges):

record $l_1 = E_1 \dots l_n = E_n$

selector $_l_j$ (record $l_1 = E_1 \dots l_n = E_n$) $\rightarrow_\beta E_j$ ($1 \leq j \leq n$)

$Record\{l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n\} \equiv \{ l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n \}$

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \dots, \Gamma \vdash A_n}{\Gamma \vdash \{ l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n \}} \text{ (TYPE RECORD)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash F_1 : A_1, \dots, \Gamma \vdash F_n : A_n}{\Gamma \vdash (\text{record } l_1 = F_1 \dots l_n = F_n) : \{ l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n \}} \text{ (VAL RECORD)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash (\text{record } l_1 = F_1 \dots l_n = F_n) : \{ l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n \}}{\Gamma \vdash \text{selector}_l_j (\text{record } l_1 = F_1 \dots l_n = F_n) : A_j} \text{ (FUN SELECTOR)}$$

F_1 : a *Variant* (általánosított *Union*) típus

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \dots, \Gamma \vdash A_n}{\Gamma \vdash \text{Variant}\{l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n\}} \text{ (TYPE VARIANT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash A_1, \dots, A_n, \Gamma \vdash E : A_i}{\Gamma \vdash (\text{inVariant}_{l_1:A_1, \dots, l_n:A_n} l_i = E) : \text{Variant}\{l_1 : A_1, \dots, l_i : A_i, \dots, l_n : A_n\}} \text{ (VAL INVARIANT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Variant}\{l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n\}}{\Gamma \vdash (\text{isVariant}_{l_1:A_1, \dots, l_n:A_n} l_i E) : \text{Bool}} \text{ (FUN ISVARIANT)}$$

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{Variant}\{l_1 : A_1, \dots, l_n : A_n\}, \Gamma \vdash F_1 : B, \dots, \Gamma \vdash F_n : B}{\text{(case } E \text{ of}}$$

$$\Gamma \vdash \begin{array}{l} (\text{isVariant}_{l_1:A_1, \dots, l_n:A_n} l_1 E) \text{ then } F_1 \\ \dots \\ (\text{isVariant}_{l_1:A_1, \dots, l_n:A_n} l_n E) \text{ then } F_n \end{array} : B$$

Az alaptípusok hagyományos definiálása az F_1 típusrendszerben

F_{ind}^1 : induktív típusdefiníció (1/2)

Definíció. Induktív típusdefiníció

Az *<alaptípus>* típust definiáló kifejezés a következő:

`indtype <alaptípus> with`

$E_1 : T_{11} \rightarrow T_{12} \rightarrow \dots \rightarrow T_{1m_1} \rightarrow \langle \text{alaptípus} \rangle$

$E_2 : T_{21} \rightarrow T_{22} \rightarrow \dots \rightarrow T_{2m_2} \rightarrow \langle \text{alaptípus} \rangle$

...

$E_n : T_{n1} \rightarrow T_{n2} \rightarrow \dots \rightarrow T_{nm_n} \rightarrow \langle \text{alaptípus} \rangle$

ahol

- ▶ $n \geq 0$ és $m_i \geq 0$ ($1 \leq i \leq n$)
- ▶ E_i ($1 \leq i \leq n$) az *<alaptípus>* típuskonstruktor, speciálisan lehet a típus értékhalmozának egy eleme, azaz a típus konstansa is
- ▶ T_{ij} ($1 \leq i \leq n, 1 \leq j \leq m_i$) az ezzel a típusdefinícióval megadott *<alaptípus>* típusból és a típusrendszerben már ismert típusokból készített jól formált típus.

F_{ind}^1 : induktív típusdefiníció (2/2)

Példák:

indtype *Absurd* with $\emptyset$

indtype *Unit* with unit : *Unit*

indtype *Bool* with true : *Bool*
false : *Bool*

indtype *Nat* with 0 : *Nat*
succ : *Nat* $\rightarrow$ *Nat*

indtype *Pair* _{$A_1 \times A_2$} with pair : $A_1 \rightarrow A_2 \rightarrow$ *Pair* _{$A_1 \times A_2$}

indtype *List* _{A} with nil : *List* _{A}
cons : $A \rightarrow$ *List* _{A} $\rightarrow$ *List* _{A}

F_{ind}^1 : az iter függvény

Definíció. Az iter függvény

$$\text{iter } 0 \quad x \ f \ \rightarrow \ x$$

$$\text{iter } (\text{succ } n) \quad x \ f \ \rightarrow \ f \ (\text{iter } n \ x \ f)$$

$$\text{iter } 0 \ x \ f \ = \ x$$

$$\text{iter } 1 \ x \ f \ = \ f \ x$$

$$\text{iter } 2 \ x \ f \ = \ f \ (f \ x)$$

...

$$E_x \quad \equiv \quad \lambda x : \text{Nat}. \text{iter } x \ 0 \ \text{succ}$$

$$E_{2x+1} \quad \equiv \quad \lambda x : \text{Nat}. \text{iter } x \ (\text{succ } 0) \ (\lambda z : \text{Nat}. \text{succ } (\text{succ } z))$$

$$E_{x+y} \quad \equiv \quad \lambda x : \text{Nat}. \lambda y : \text{Nat}. \text{iter } x \ y \ \text{succ}$$

$$E_{x*y} \quad \equiv \quad \lambda x : \text{Nat}. \lambda y : \text{Nat}. \text{iter } x \ 0 \ (\lambda z : \text{Nat}. E_{x+y} \ z \ y)$$

F_{ind}^1 : az iter általánosítása: iter_A_B

Definíció. Az iter_A_B függvény

Legyen B egy tetszőleges típus. Ha az A típust megadó induktív típusdefinícióban n konstruktor van, és az i . ($1 \leq i \leq n$) konstruktor

$$E_i : T_{i1} \rightarrow T_{i2} \rightarrow \dots \rightarrow T_{im_i} \rightarrow A \quad (m_i \geq 0)$$

alakú, akkor

$$\text{iter\_A\_B} (E_i G_1 G_2 \dots G_{m_i}) F_1 F_2 \dots F_n \rightarrow F_i G'_1 G'_2 \dots G'_{m_i}$$

ahol

- ▶ $F_i : T'_{i1} \rightarrow T'_{i2} \rightarrow \dots \rightarrow T'_{im_i} \rightarrow B$
- ▶ G'_j azt jelöli, hogy G_j -ben minden A típusú G''_j rész kifejezést az $(\text{iter\_A\_B } G''_j F_1 F_2 \dots F_n)$ kifejezéssel helyettesítünk ($1 \leq j \leq m_i$)
- ▶ és T'_{ik} pedig azt jelöli, hogy T_{ik} -ban az A minden előfordulását B -re helyettesítjük ($1 \leq k \leq m_i$)

F_{ind}^1 : az iter_Bool_Bool függvény

indtype *Bool* with   true   : *Bool*
                          false   : *Bool*

iter_Bool_Bool true F_1 F_2 $\rightarrow$ F_1

iter_Bool_Bool false F_1 F_2 $\rightarrow$ F_2

and $\equiv$ $\lambda x : Bool. \lambda y : Bool. \text{iter\_Bool\_Bool } x \ y \ \text{false}$

or $\equiv$ $\lambda x : Bool. \lambda y : Bool. \text{iter\_Bool\_Bool } x \ \text{true } y$

not $\equiv$ $\lambda x : Bool. \text{iter\_Bool\_Bool } x \ \text{false } \text{true}$

not true $\equiv$ $(\lambda x : Bool. \text{iter\_Bool\_Bool } x \ \text{false } \text{true}) \ \text{true} \rightarrow_{\beta}$
                   $\text{iter\_Bool\_Bool } \text{true } \text{false } \text{true} \rightarrow$
                   false

F_{ind}^1 : az `iter_Bool_Nat` függvény

`iter_Bool_Nat` $\sim$ `iter_Bool_Boot`

`iter_Bool_Nat true F1 F2` $\rightarrow$ `F1`

`iter_Bool_Nat false F1 F2` $\rightarrow$ `F2`

`if x : Bool then y : Nat else z : Nat` $\equiv$

`$\lambda x : Bool. \lambda y : Nat. \lambda z : Nat. \text{iter\_Bool\_Nat } x \ y \ z$`

`if false 2 3` $\xrightarrow{\beta^+}$ `iter_Bool_Nat false 2 3` $\rightarrow$ 3